

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ἡ «Ποικίλη Στοὰ» ἐλάχιστον ἀποδίδουσα φόρον τιμῆς πρὸς τὴν μνήμην τοῦ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀποβιώσαντος ἐπιφανοῦς νομοδιδασκάλου Νικολάου Ι. Σαριπόλου δημοσιεύει, πρώτη ἴσως ἐξ ἀπάντων τῶν ἐλληνικῶν φιλολογικῶν ἔργων, ἐπιτυχεστάτην εἰκόνα τοῦ ἀνδρός, τὸ πανομοιότυπον τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ βιογραφίαν ὅσον οἶόν τε πλήρη καὶ ἀληθινήν. Ὡς εἶνε γνωστὸν εἰς τὸ ἐλληνικὸν δημόσιον ὁ διαπρεπὴς καὶ δυσαναπλήρωτος ἀκριβῶς ἀνὴρ κατέλιπε πλὴν τῶν ἄλλων γνωστῶν ἐκδεδομένων ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων ὅλως ἀνεκδότων ἔργον τὰ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΥΤΟΥ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ, μετὰ τῆς ῥητῆς ἐντολῆς, ὅπως ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ μόνον δαπάνη τῆς οἰκογενείας ἴδῃ τὸ φῶς. Περὶ τῆς ἀξίας τοῦ βαρυσημάντου τούτου ἔργου, ἐν ᾧ πλὴν ἐξόχων ἀληθειῶν ῥίπτεται φῶς εἰς μεγάλα ἱστορικὰ γεγονότα, θὰ ἑμιλήσῃ βεβαίως βραδύτερον ἢ ἐκτίμησις τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ εὐγενὴς οἰκογένεια τοῦ ἀειμνήστου Ν. Ι. Σαριπόλου, ἐκτιμῶσα ἰδιαζόντως τὸ ἡμέτερον ἔργον, παρέδωκεν ἡμῖν εἰς περίθλεπτον στολισμὸν τοῦ τόμου τούτου τῆς «Ποικίλης Στοᾶς» τὰ κάτωθι δημοσιευόμενα ὠραϊότατα κεφάλαια ἀποτελοῦντα ἐν συνόλῳ μέρη ἱκανῶς ἐνδιαφέροντα ἐκ τοῦ πλήρους τοιοῦτου πολυτίμου καὶ σπουδαιότητου ἀνεκδότου ἔργου τοῦ σοφοῦ ἀνδρός.

23 Νοεμβρίου 1865.

ΠΕ μου! Ὡς εὐχομαι καὶ ἐλπίζω, ὁ Ὑψίστος θέλει σοὶ δώσει μακρὸν βίον· ἂν ἐγὼ δὲν ζήσω, σὺ τοῦλάχιστον υἱέ μου ἀναγίνωσκε συνεχῶς τοὺς λόγους τούτους, διότι θέλουσιν εἶσθαι διὰ σέ κέντρον πρὸς τὰ καλὰ καὶ παρηγορία εἰς τὰς ἀδίκους θλίψεις, ἃς πολλὰκις θέλεις ὑποστῆ πράττων τὸ καλόν.

Σέβου πρὸ πάντων τὸν Θεόν, καὶ οὐ μόνον πολιτεοῦ ὡς καλὸς χριστιανὸς ἀλλὰ καὶ ὁμολόγει σαυτὸν χριστιανόν, καὶ ἂν τοῦτο σέ κατὰσταίῃ τῶν περιγέλων τῶν περὶ σέ ἀσεβῶν. Μὴ ἀνεχθῆς ποτὲ

ἐνώπιόν σου νὰ περιῦβρισθῇ ἡ πίστις ἢ εἰς Χριστόν, ἀλλ' ἐγείρου πάντοτε γενναῖος ὑπερασπιστῆς αὐτῆς. Μηδελίαν ποτέ μετ' ἄσεβοῦς συνάψης σχέσειν, διότι ἀδύνατον ἐν ψυχῇ ἄσεβοῦς νὰ ὑπάρχη ἔχνος οἰασδῆποτ' ἀρετῆς.

Μετὰ Θεὸν ἀγάπα τὴν πατρίδα καὶ προσπάθει ὅλαις δυνάμεσι νὰ γίνῃσαι ὠφέλιμος πρὸς αὐτήν. Ἐνθυμοῦ ὅμως, υἱέ μου, ὅτι θέλεις ζῆσει ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὅτι ἐκπαλαί ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὁ ἐνάρετος ζῶν μὲν κατεδιώχθη, θανὼν δ' ἐτιμήθη καὶ ἐδοξάσθη καὶ ἐθαυμάσθη. Ὅσον περισσοτέρας ἀρετὰς ἀναπτύξης τόσον μᾶλλον θέλεις ἐξεγείρει κατὰ σοῦ τὸ μῖσος καὶ τὴν κατηγορίαν καὶ τὸν φθόνον. Ἐνθυμοῦ ὅτι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶπεν ὁ χωρικός τῷ Ἀριστείδῃ «ρίπτω κατ' αὐ-» τοῦ τὸ ὕστρακον, διότι δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω ἀκούων αὐτὸν ἐπαίνουμένου ὡς δίκαιον καὶ ἐνάρετον». Ἐνθυμοῦ ὅτι ἐνταῦθα ὁ Σωκράτης ἔπαιε τὸ κόνειον καὶ ὁ Φωκίων παρήγγειλε τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἵνα μὴ μνησικακῇ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Πρὸς σέ υἱέ μου ἀποτεινόμενος δὲν εἶνε τολμηρὸν ἂν εἶπω, νὰ ἔχῃς καὶ τοῦ πατρός σου τὸ παράδειγμα ὑπ' ὄψιν· θέλεις κληρονομήσει παρ' ἐμοῦ τόμους ὀλοκλήρους ἐν οἷς ἐπιμελῶς συνέλεξα ὅ,τι ἐγράφη ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ κατ' ἐμοῦ, οἱ ἔπαινοι δὲν με κατέστησαν ὑπερήφανον, ἀλλὰ μοὶ ἐχρησίμευσαν ὡς κέντρον πρὸς τὰ καλὰ, αἱ δὲ ὕβρεις οὐδέποτε μὲ κατέστησαν δειλὸν ἢ χαῦνον. Ἐν Ἑλλάδι ἰδίως πλεονάζει ὁ φθόνος, οἱ δὲ κακοὶ δὲν ὑπομένουσιν ὑπερχούσας ἀρετὰς. Σὺ ἐξακολούθει πράττων τὸ ἀγαθόν, ἴσως δὲ ποτε ἀναγκάσῃς καὶ τινὰς τῶν ἐχθρῶν σου νὰ γείνωσιν ἐπὶ τέλους εὐμενεῖς πρὸς σέ μετανοοῦντες, ἀλλὰ μὴ ποτε ζητήσῃς διὰ τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς κολακείας νὰ ἐφελύσῃς τὴν εὐμένειαν τῶν κατηγορῶν σου, διότι ἂν τοῦτο πράξῃς θέλεις ἐπισύρει καὶ τὴν περιφρόνησίν των. Μὴ ἐπιδιώξῃς ποτὲ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀδικούντων σε, διότι θέλεις οὕτως ἐξομοιωθῇ πρὸς αὐτούς, μὴ ὀκνήσῃς ὅμως ποτέ, εἴ σοι δοθῇ περίσταςις, ἵνα εὐποιήσῃς τοὺς ἐχθρούς σου, διότι ἡ εὐποιία ἐστὶν ὅ,τι κάλλιστον πρὸς ἄλωσιν τοῦ ἐχθροῦ. Τέκνον μου, μάθε ὅτι οὐδέποτε ἐξεδικήθη ἐχθρὸν κακῶς ποιῶν αὐτόν, τούναντίον δ' εὐποιήσας πολλοὺς εἰς καλοὺς μετέβαλον φίλους ἐξ ἐχθρῶν.

Πολιτεύου μηδέποτ' ἐπιζητῶν τὸ ἄρχειν ἐν τῇ πολιτείᾳ. Καὶ εἰ μὲν ἡ πατρίς σε καλέσῃ εἰς ἀρχὴν τινα δέξαι αὐτήν ὡς χρέος, οὐχὶ δ' ὡς δικαίωμα, θέλεις δὲ πάντως μετέλθει καλῶς τὴν ἀρχήν, ἐὰν οὐδὲν ἴδιον ἢ ὑπὲρ τῶν οἰκειῶν ζητήσῃς νὰ πορισθῇς ἐξ αὐτῆς ὄφελος. Ἡ περὶ τοῦ συνταγματικοῦ δικαίου πραγματεία μου θέλει σέ διδάξαι ἐν ἐκ-

τάσει πῶς δεῖ σε μετελθεῖν τὴν ἀρχήν, αἰ ἐν τῇ Β' ἐν Ἀθήναις ἐθνικῆ τῶν Ἑλλήνων συνελεύσει ἀγορεύσεις μου θέλουσι σέ πείσει, ὅτι σύμφωνος τοῖς λόγοις μου ὑπῆρξε πάντοτε ἡ διαγωγή μου...

Γιέ μου! ὁ ἀληθῶς ἐλεύθερος οὐδόλως κατέχεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀρχεῖν τῶν ἄλλων, διότι ὅστις θέλει νὰ καταλάβῃ τὴν ἐπὶ τῶν ὁμοίων του ἀρχὴν ὀφείλει πρῶτον νὰ μάθῃ ὅπως ὑπακούῃ εἰς τὰς κλίσεις αὐτῶν καὶ περιποιῆται τὰς ἀδυναμίας των· ὁ φίλαρχος ἀναγκάζεται ἵνα ὑποβάλλῃ ἐκάστοτε τὴν ἑαυτοῦ συνειδήσιν εἰς τὰ συμφέροντα ἐκείνων· ἐν ἐνὶ λόγῳ, καθ' ἃ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον λέγει, «ὁ θέλων εἶναι πάντων πρῶτος ἔσται πάντων ἔσχατος».

Μὴ ἐπιζητῆς λοιπὸν τὴν ἀρχὴν καὶ τὰς τιμὰς, ὁσάκις ὅμως οἱ συμπολιταὶ σου σέ κρίνωσιν ἄξιον πρὸς δημοσίαν τινα λειτουργίαν, σὺ δ' αἰσθάνησαι τὰς δυνάμεις σου ἱκανάς, ὅπως ἀναλάβῃς τὸ βᾶρος, δέξαι αὐτήν, θέλεις δὲ μετέλθει αὐτήν καλῶς, ἐὰν πάντοτε τὸ τῇ πατρίδι συμφέρον ὑπ' ὄψιν ἔχων ὀλιγορῆς τοῦ σαυτοῦ. Ἀμέλει τῶν ὕβρεων, περιφρόνει τὰς συκοφαντίας, πολιτεοῦ κατ' ἀρετὴν, καὶ ἔσο βέβαιος, ὅτι ἂν πρὸς καιρὸν ἐπισκιασθῇ ἢ πρὸς σέ ὑπόληψις τῶν ἄλλων, θέλει ἀναλάμψει ἡ δόξα σου φαινοτέρα. Καὶ ὁ ἥλιος ποθεινότερος γίνεται καὶ λαμπρότερος ἀναφαίνεται ἀφ' οὗ παρέλθῃσι τὰ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ πρὸς καιρὸν ἐπισκιάσαντα νέφη.

Τὴν ἀληθῆ καὶ ἀνέφελον εὐδαιμονίαν εὐρήσεις πάντοτε ἐν τῷ οἴκῳ σου, ἂν σύζυγον μὲν ἐκλέξης σώφρονα καὶ ὑγιαῖ, τέκνα δ' ἀποκτήσῃτε καλὰ, ἔσονται δὲ καλὰ πάντως, ἂν οἱ γονεῖς πᾶσαν ἐπιμέλειαν καταβάλλῃτε πρὸς διάπλασιν τοῦ ἤθους καὶ τῆς καρδίας αὐτῶν. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε ὅσον φαίνεται δύσκολον, ἀρκεῖ πρὸς ἐπίτευξιν αὐτοῦ ἵνα ἐν παντὶ γίνησθε οἱ γονεῖς ὑπόδειγμα τοῖς τέκνοις καλὸν καὶ μιμήσεως ἄξιον.

Θέλεις ἢ σύζυγός σου νὰ σ' ἀγαπᾷ διαρκῶς; διαρκῶς περιποιεῖ αὐτήν, μηδέποτε χωρίζου αὐτῆς ὅπως μετ' ἄλλων διασκεδάσης, πᾶσαν τῆς ἀνέσεώς σου ὥραν διάβαινε μετ' αὐτῆς, διότι ὡς πεισθῇ ἢ σύζυγός σου ὅτι ὁσάκις μακρὰν αὐτῆς διάγεις ἐργάζεσαι ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῶν τέκνων σας, θέλει φιλοτιμηθῆ, ἵνα καὶ αὐτὴ τὸν αὐτὸν χρόνον οἰκουροῦσα δαπανᾷ ὑπὲρ σοῦ καὶ τῶν τέκνων σας. Ἀλλὰ καὶ ποῦ ἄλλοῦ δύνασαι νὰ εὐρῆς καρδίαν μᾶλλον ἀγαπώσας σε πρὸς ἐν τῷ οἴκῳ σου; Ἐνεκακαίδεκα συμπληροῦνται ἔτη, ἀφ' ἧς τὸν εὐδαίμονα τοῦτον βιῶ οἰκογενειακὸν βίον, ὁποῖας δ' ἀμυθῆτους τέρψεις ἀπολαμβάνω ἔχων ἀείποτε περὶ ἐμέ τὴν πολῦτιμον διὰ πάντας ἡμᾶς μητέρα σου καὶ

ἡμᾶς τὰ καλὰ ἡμῶν τέκνα. Ὁ Θεός, τὸ ἐλπίζω, δὲν θέλει διακόψει τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην, ἀλλὰ θέλει τὴν παρατείνει, ὅπως καὶ σὺ δυνηθῆς μεγαλώσας νὰ γείνης αὐτόπτης μάρτυς καὶ ἀνεξάλειπτον διατηρήσης ἐν τῷ νῷ καὶ τῇ καρδίᾳ σου τὴν μνήμην αὐτῆς. Φεύγων τὰς ματαίαις σχέσεις καὶ τὰς ἀργὰς συζητήσεις θέλεις οἰκονομεῖ τὸν καιρὸν, τὸ βαλάντιόν σου· θέλεις αὐξάνει τὰς γνώσεις σου, θέλεις συντηρεῖ τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς σου, θέλεις δὲ πάντοτε ἔχει καιρὸν περισσεύοντα, ἐν ᾧ οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι πάντοτε παραπονοῦνται διὰ τὴν ταχύτητα, μεθ' ἧς φεύγει ὁ χρόνος. Καὶ τῷ ὄντι φεύγει αὐτούς, ὡς καὶ ὁ πλοῦτος διαρρέει διὰ τῶν δακτύλων τοῦ ἄσωτου, ἐν ᾧ ὁ αὐτάρκης καὶ ἐπὶ μικρῷ χρηματίῳ πλουτεῖ.

Εἰς τὰς μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων σχέσεις σου ἔσο εὐπροσῆγορος, εἰλικρινῆς καὶ τίμιος. Οἱ πάντες ἐσμέν ὑπηρεταὶ ἀλλήλων, ἐπειδὴ δὲ καὶ σὺ ὡς ἐγὼ θέλεις πορίζεσαι ἀπὸ τῆς ἐργασίας σου, ὑπηρετεῖ τὸν διαπιστευθέντα σοὶ τὰ συμφέροντά του ἢ τὴν τιμὴν του ἢ καὶ τὴν ζωὴν του, ὡς ἤθελες θελήσει ἐν τῇ θέσει του ἂν ἦσο νὰ σὲ ὑπηρετήσῃ ἐκεῖνος.

Θέλεις πρὸ πάντων νὰ ἦσαι διαρκῶς εὐτυχῆς καὶ εὐπορος; φεῦγε τὰ χρέη. Ὁ χρεοῦμενος ἀποβάλλει τὴν ἐλευθερίαν του, παραδίδεται εἰς τὸν δανειστήν του, γίνεται δούλός του.

Ἐλέει πάντοτε τὸν πτωχόν. Ὁ ἐλεῶν πτωχὸν δανεῖζει τῷ Θεῷ. Οὐδεὶς ποτ' ἐδυστύχησε ποιῶν ἐλεημοσύνας.

Τὰς ἀδελφάς σου ἀγάπα ὡς τέκνα τῶν γονέων σου· ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ εἰς ἀδελφαὶ σου εἰσὶ μεγαλειτέραί σου τὴν ἡλικίαν, ἄκουε τὰς συμβουλὰς των. Πᾶσαι θέλουσιν ἐγκραυχᾶσθαι ἐπὶ ταῖς ἀρεταῖς σου. Ἡ τιμὴ σου, ἡ δόξα σου ἔσται ὁ στέφανος αὐτῶν.

Μελέτα διηγετικῶς τὰς πράξεις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν· προσπαθῶν ἀείποτε νὰ τοὺς μιμηθῆς, πάντως δὲν θέλεις παρέλθει ὡς εἰς τῶν πολλῶν ἀνθρώπων.

Ἄδιαλείπτως εἰς τὰς πράξεις σου ἐνθυμοῦ υἱέ μου ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν θανόντων πατρὸς καὶ μητρὸς σου ἐπιβλέπουσι σε.

18 Αὐγούστου 1863.

— Ἡ παρηγορία οὐδέποτε τοὺς ἄλλους ἐβλάψεν, ἐνίοτε τῷ μετερχομένῳ αὐτὴν ἐπιζήμιον ἐγένετο, ἀείποτε ὅμως ἐτίμησεν αὐτόν.

— Ὅστις ἐκτὸς ἑαυτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν ζητεῖ, φάσμα οἰχόμενον διώκει, ὁ δ' ἐντὸς ἑαυτοῦ ζητῶν αὐτὴν, ἀείποτε εὐρίσκει.

— Μωρὸς μὲν ὁ μηδέποτε συμβουλὰς δεχόμενος, τούτου δὲ μωρότερος ὁ ἀείποτε ταῖς τῶν ἄλλων συμβουλαῖς ἐπόμενος.

— Ὁ ἀείποτε ὡς καὶ ἡ μηδέποτε αὐτάρεσκος κακοί.

— Φίλον μὲν ἰδίᾳ ἐπιτίμα, ἐχθρὸν δ' ἀπόντα μηδέποτε κακῶς λέγε.

— Ἡ τῶν ἀρχαίων μελέτη γῆς ἐριδῶλακος ἐπιμελής ἐστὶ καλλιέργεια.

— Ἐπιγείου ποιήσεως τέλος ὁ γάμος, οὐρανίας δ' ἀρχή.

— Ἀνὴρ περὶ οὐ μηδεὶς καλὸς ἢ κακὸς γίνεται λόγος, ἀθλιος· ἀθλία δὲ γυνὴ ἢ περὶ ἧς ἐκτὸς τοῦ αὐτῆς οἴκου γίνεται λόγος.

— Μηδὲν τῶν ἐν οἴκῳ μικροῦ λόγου ἄξιον κρίνε.

— Σπεῖρε τὸ καλόν, Θεῶ δὲ περὶ τῆς βλαστήσεως μελήσει.

— Ἀτελὲς τὸ σύγγραμμα ἐφ' ᾧ ὁ συγγραφεὺς μόνος ἀρέσκεται.

20 Αὐγούστου 1863.

— Ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἀνέγνωσις τοὺς μὲν δυστυχοῦντας παρηγορεῖ, τοὺς δ' εὐτυχοῦντας οὐθ' ὑπερφρονεῖν, οὐτ' ἐκπεπταμένως εὐφραίνεσθαι ἀναγκάζει.

— Ἀσέβημα μέγιστον λογιζομαι δυνάμενος αὐτῆς ἐγὼ ἐκπαιδεῦσαι τὰ τέκνα μου εἰ μὴ τοῦτο ἐποίουν· πῶς γὰρ παρὰ μισθίων διδασκάλων δύναμαι ἀπαιτεῖν εἰσφορὰν πόνων οὓς ἐγὼ φεύγω; ὁποίας δ' ἐγὼ παρητούμην ἂν τέρψεως καὶ ἡδονῆς τὸ ἱερώτατον καὶ φυσικώτατον τῶν καθηκόντων τῶν γονέων ἄλλοις ἀνατιθέμενος, τὴν δὲ καρδίαν τῶν τέκνων ἐξανγκνάζων ἄλλοις εὐγνωμονεῖν ἑαυτοῦ κατὰ τοσοῦτον ἀπαλλοτριῶν.

— Πολλάκις καλήσας μετενόησα, οὐδέποτε δὲ γράψας.

— Εἴπερ ὁ ἀνθρώπος καλῶς τῷ ἐπιμετρηθέντι αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χρόνῳ ἐχρήτο, οὐκ ἂν ἐμεμφιμοίρει ἐπὶ τῷ βραχεῖ τοῦ βίου.

— Δύο μόνους ἔσχον φίλους σαφεῖς, τὸν Πατέρα καὶ τὴν Σύζυγον.

— Οὐδενὸς οὐτ' ἀνώτερον, οὔτε κατώτερον νόμιζε σαυτόν.

— Τὰ δάκρυα καθαρμὸς εἰσι τῆς ψυχῆς.

— Κἂν φεύγῃς τοὺς κακοὺς μὴ ὄκνει εὐποιεῖν αὐτούς.

— Τῶν κακῶν ὁ βίος μάθημα ἔστω σοι πρὸς ἀρετὴν.

— Τὸ χρηματίζεσθαι ἀπὸ αἰσχυρῶν ἢ ἀδίκων ἐμπρησίμιόν ἐστὶ συλλέγειν ὕλην πρὸς καταπυρπόλησιν τῆς καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων πορισθείσης οὐσίας.

— Ὁ ἑαυτὸν αἰσχυρόμενος οὐδένα αἰσχύνεται καὶ οὐδένα κατασχύνει.

- Διδούς μὲν χάριν ἐπιλάθου, λαμβάνων δ' ἔσαι μέμνησο.
- Τὰς μὲν εὐτυχίας προσδέχου ὡς ἔργου ἀγαθοῦ ἔνεκεν ἀμοιβὴν ἀπὸ Θεοῦ, τὰς δὲ δυστυχίας ὡς κέντρον πρὸς τὰ καλὰ.
- Μηδέποτ' ἐπὶ δυσπραγία, ἦν οὐκ ἀπὸ σουτοῦ προῦκάλεσας, δυσφύρει, ἀρραβὼν γὰρ αὕτη ἀπὸ Θεοῦ μελλούσης εὐπραξίας.
- Τέκνοις κράτιστον παράδειγμα οἱ γονεῖς.
- Μεταξὺ συζύγων πᾶν μυστικὸν μελλούσης ἔριδος ἐστὶ σπέρμα.
- Δειλαία πόλις ἦς οἱ πολῖται ἑαυτοὺς μᾶλλον ἢ ἐκείνην φιλοῦσι.
- Μείζονα ἀπὸ τῆς λύπης ἢ ἀπὸ τῆς χαρᾶς προσδέχου τὴν ὠφέλειαν.

22 Αὐγούστου 1863.

- Μόνοι οἱ μωροὶ κολακείαις ἀλίσκονται.
- Ὁ ἄγαν μειλίχιος ἐν λόγοις φευκτός, δηλητήριο γὰρ ἐν καρδίᾳ κρύπτει.
- Φεῦγε τὸν δάκρυσι χρομένους μὴ συγκινούμενον· τὸν ζῶα κακῶς ποιοῦντα· τὸν παιδίων παιδιαῖς, ἢ λόγοις, ἢ μειδιάμασι μὴ θελγόμενον· τὸν ἀνθεσι μὴ τερπόμενον· τὸν μουσικῇ μὴ κοινωνοῦντα· τὸν ἐν οἴνῳ λοιδοροῦντα· τὸν ἄλλων ἐπαινουμένων δυσφοροῦντα· τὸν πάντας κακῶς λέγοντα· τὸν ἐνώπιον γυναικῶν θρυπτόμενον· μάλιστα δὲ πάντων τὸν φίλον ἀπόντα κατηγορούμενον μὴ ἀμνόμενον.
- Ὅ,τι σαφῶς γινώσκει τις καὶ σαφῶς γράφει καὶ λέγει.
- Καλῶς λέγων τὸν κακῶς λέγοντά σε ἐδικοῦ.
- Περιττὰς φεῦγε δαπάνας, πρὸς δὲ τὰς ἀναγκαίας μηδέποτε γλίσχως ἔχε.
- Ἀληθὲς σοφοῦ γνῶρισμα τὸ ἐν λόγοις καὶ τρόποις ἀπέριττον.

8 Σεπτεμβρίου 1863.

- Τὰ πάθη ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς ὡς ἀφορμὴν πρὸς ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς· εἰ δ' ἦν ποτε δυνατὸν ὥστε τις νὰ καταστήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὄλως ἀπαθῆ πρὸς τὰ συμπίπτοντα, κατὰ τὶ ὁ τοιοῦτος ἤθελε διαφέρει τοῦ λίθου;
- Ὁ βουλόμενος σώφρονα ἔχειν τὴν γυναῖκα αὐτὸς πρὸς αὐτὴν σεμνὸς ἔστω.
- Ὅσω πλείους ἀληθείας γινώσκει τις κατὰ τοσοῦτον ἐν ἐλευθερίᾳ ἐξαιρεται.
- Ὁ Θεὸς ἐξαιρέτως ἐλεύθερος, διότι ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀλήθεια.

— Ὡς ἡ ἀπολύτως ἀλήθεια οὕτω καὶ ἡ ἀκριβὴς τῆς ἐλευθερίας γνῶσις ἀδύνατον νὰ πράξῃ τὸ κακόν.

— Τὸ κακὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν εἰμὴ τῆς ἀληθείας ἄρνησις.

— Φωτιζομένου τοῦ συγκρατοῦντος τὴν πολιτείαν λαοῦ εὐρύνεται τῆς πολιτείας ἡ βᾶσις, ὅσα δ' εὐρυτέρα ἡ βᾶσις τοσοῦτ' καὶ τὸ οἰκοδόμημα στερεώτερον.

— Ὁ φόβος ἀνθρώπων ἐλευθέρῳ ἀνοίκειον· ἤθελον λογιζέσθαι ἐμαυτὸν δυστυχεστάτον εἰ μ' ἐφοβοῦντο τὰ τέκνα μου, ὅτι δὲ προσπαθῶ νὰ ἐμπνεύσω αὐτοῖς ἐστὶν ἀγάπη, πίστις καὶ φιλοτιμία.

— Συμπαίζων τοῖς τέκνοις μου πλείστας παρ' αὐτῶν ἀληθείας ἐδιδάχθην.

— Πᾶσαν μὲν εὐπραγίαν ὡς ἀπὸ Θεοῦ προσδέχου, πᾶσαν δὲ δυσπραγίαν σαυτῷ καταλόγιζε.

— Νέαν λάμβανε τὴν σύζυγον, λαθῶν δὲ συγγήρασον αὐτῇ.

— Ἡ πενία τὸ καλῶς χρῆσθαι τῇ εὐπορίᾳ μ' ἐδίδαξε.

12 Σεπτεμβρίου 1863.

— Πᾶς δημοκόπος πρὸς τὸ αὐτὸν καταστῆσαι τύραννον σκοπεῖ· ὁ δ' ἀληθῶς φιλόπατρις οὐδέποτε τὰ ἥδιστα συμβουλεύει, διότι ἀδύνατον τὰ ἥδιστα εἶναι καὶ βέλτιστα.

— Ὡς ταχίστη τοῦ δημοκόπου ἡ νίκη, οὕτω καὶ ἡ πτώσις ταχίστη.

— Οἷα τις ἑταίρα παρὰ μεθύουσι χάριν ἔχει, οὕτω καὶ ὁ δημοκόπος μεθύνοντας ἐκβακχεύει. Ὁ δὲ φιλόπολις οἷα τις σεμνὴ σύζυγος ἀπέριττος ἐν παντὶ περὶ τῶν συμφορωτάτων τῇ πόλει σωφρόνως σιφρονοῦσι βουλεύεται.

— Τὸ σιωπᾶν τὸν ἰδιώτην, φρόνιμον πολλάκις, τὸ σιωπᾶν ὅμως τὸν πολιτευόμενον, ἀείποτε ἀνάνδρον.

— Ὁ διδάσκαλος τρόπῳ βίου μᾶλλον ἢ λόγοις ἡγεῖσθω.

— Τὸν ἄξιον τιμῆς θηρεύουσιν αἱ τιμαὶ ἃς αὐτὸς φεύγει, καταλαβοῦσαι δ' αὐτὸν μένουσιν αὐτῷ· τὸν δὲ φαῦλον θηρεύοντα αὐτὰς φεύγουσιν, εἰδέποτ' ἐξακπατήσας καταλάβοι, διαφεύγουσιν αὐτὸν ἀφιῆσαι τὴν θύραν ἠνεωγμένην, δι' ἧς τάχιστα ὑπεισέρχεται ἡ αἰσχύνη, ὅπως ἐσαεὶ μείνη σύνοικος αὐτῷ.

4 Μαρτίου 1867.

— Πᾶσα ἡμέρα ἐν ἀργίᾳ παρελθοῦσα λογιζέσθω ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ θανάτου καὶ οὐχὶ τῆς ζωῆς.

- Αἱ θλίψεις εἰσὶν ἡ ἀκρόνη τῆς ἀρετῆς.
- Ἡ θλίψις ἀνυψοῖ τὸν ἐνάρετον, τὸν δὲ μοχθηρὸν καταβάλλει.
- Ἡ θλίψις ἐστὶν ὁ χειμὼν τῆς ψυχῆς ὁ προπαρασκευάζων αὐτὴ τὸ ἔαρ.
- Ὁ προσέχων ἀδίκους ὕβρεσι φαίνεται δικαιολογῶν αὐτάς.
- Ἐὰν φανῆς φοβούμενος τοὺς κακοὺς, θρασυτέρους αὐτοὺς καταστήσεις.
- Ἐὰν δίκαια πράττων μισῆσαι, ἔμμενε τῇ ἀρετῇ καὶ ἀγαπηθῆσθαι.

3 Μαΐου 1868.

— Φιλότημός ἐστὶν ὁ μὴ διδοὺς ἀφορμὴν εἰς μέμφεις οὐχὶ δ' ὁ δυσχεραίνων ταῖς δικαίως αὐτῷ γιγνομέναις.

28 Φεβρουαρίου 1879.

Ἡ κακία ἐπιτυγχάνουσα ἔτι μᾶλλον ἐπαίρεται καὶ παραδίδοται τῇ ἀμαρτίᾳ κυλιομένη ἐν τῷ βορβόρῳ τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἐξιδυνατοῦσα δὲ ἵνα κατανοήσῃ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς θεωρεῖ αὐτὴν ὡς ἀντικείμενον τῆς λατρείας τῶν μωρῶν. Ἡ ἀρετὴ ὅμως δυσπραγοῦσα ἀνατείνει τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεόν, ἀπὸ τούτου δὲ νέας ἀρύεται δυνάμεις πρὸς ἐγκαρτέρησιν ἵνα ὑπομείνῃ τοῦ ᾧδε βίου τὰ κακὰ, παρασκευάζεται δέ, ἑαυτὴν καθαιρούσα τῶν μολυσμῶν, πρὸς τὴν μέλλουσαν μακαριότητα. Οὕτως ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ κακία καὶ ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ τοῦ θανάτου τρομάζει, ἡ ἀρετὴ ἐπιποθεῖ τὸν θάνατον ὡς τὸ μέσον δι' οὗ, λελυμένη τῶν ᾧδε δεσμῶν καὶ τῶν ταλαιπωριῶν τοῦ ἐπὶ γῆς βίου, ἐμβαπτισθήσεται ὅλη τῇ πηγῇ τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ.

Ὁν χρόνον δαπανᾷ ἡ ἡμιμάθεια, ὅπως προαγάγῃ ἑαυτὴν εἰς ἐπικερδῆ θέσιν, διὰ ῥαδιουργίας καὶ ποταπῆς πρὸς τοὺς κρατοῦντας κολακείας, τοῦτον δαπανᾷ ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη εἰς κράτυσιν ἑαυτῆς. Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἡμιμαθεῖς εὐδοκίμοῦσι καὶ προάγονται, οἱ δ' ἀληθεῖς ἐπιστήμονες εἴτε λησμονοῦνται, εἴτε παρὰγκωνίζονται.

Πᾶσα κυβέρνησις πρὸς τὴν ἡμιμάθειαν συμμαχοῦσα σκοπεῖ πρὸς τὴν δεσποτείαν. Πῶς γὰρ οὐ; Συμμαχεῖ πρὸς τὸ ψεῦδος, πρὸς δὲ τὴν ἐλευθερίαν μόνῃ ἡ ἀλήθεια ἄγει, ὡς καὶ τὸ ἀψευδὲς εἶπε στόμα «γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς». Ἀλλὰ καὶ δεινὸν διὰ τὸν γινώσκοντα τὴν ἀλήθειαν μὴ δυνάμενον δὲ πρᾶξι αὐτήν.

Ὁ ὄχλος περιφρονεῖ τὸν ὑπὲρ τῶν ἀληθινῶν αὐτοῦ συμφερόντων κοπιῶντα, τιμᾷ δὲ τούναντίον καὶ γεραίρει τὸν θωπεύει ἐξαπατῶντα αὐτὸν ὅπως τὸν δουλώσῃ.

Ὀλίγη ἐπιστήμη μακρύνει ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, πλειοτέρα δ' ἐπανάγει πρὸς τὸν Θεόν. Ἐν πάσῃ ἀθλίᾳ πολιτείᾳ δέδοται τῇ ἡμιμαθείᾳ ὡς κεκτημένον δικαίωμα τὸ ἀποζῆν ἀπὸ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ πληροῖ μου ἄπασαν τὴν καρδίαν, ὥστε οὐδ' ἐλαχίστη ἐν αὐτῇ θέσις μένει ὅπως εἰσχωρήσῃ ὁ τῶν ἀνθρώπων φόβος. Λέγων ἐν πάσῃ περιπτώσει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀδιαφορῶν ἂν αὐτῇ προσκρούῃ εἰς τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας τὰ συμφέροντα, συχνάκις ποιούμαι τούτους ἐχθρούς, ὅπότεν ὅμως ἐπέβη τούτοις τροπὴ τῆς τύχης, γινώσκουσιν ὅτι ἐν ἐμοὶ εὐρήσουσι τὸν ἐνθερμον ὑπερασπιστήν, τὸν πιστὸν παρήγορον φίλον, τὸν πρόθυμον ἀντιλήπτορα. Οὕτως ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν εἶδον τοὺς πλείστους τῶν ὑβριστῶν μου προσελθόντας μοι ἐν μετανοίᾳ δι' ὅσα κατ' ἐμοῦ ἐσκευώρησαν, εἶπον ἡ ἔγραψαν. Ἰσχύσαντες μὲ κατεδίωξαν, ἀτυχήσαντας ἠλέησα καὶ κατὰ δύναμιν προύστατευσά. Οὐδέποτε τινα ἐξεδικήθην κακῶς ποιήσας, τοῦ λόγου δὲ τούτου ἕνεκα ἐν ὑπομονῇ πάντα κατ' ἐμοῦ διωγμὸν φέρω, ἅτε ἤσυχον ἔχων τὴν συνειδήσιν καὶ διότι ἀπὸ τῆς μακρᾶς μου πείρας ἐδιδάχθην, ὅτι πᾶν κακὸν ὃ μοι ἐπῆλθε ἐτρέπη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ χρόνου πρὸς τὸ ἐμὸν ἀγαθόν.

— Οἰκτείρω τοὺς κακοὺς καὶ εὐπραγοῦντας, ἐμαυτὸν δὲ καὶ δυσπραγοῦντα μακαρίζω.

— Ἀδύνατον τῷ κακῷ καὶ νοῆσαι ἡλίκιην γαλήνην τῇ ψυχῇ πορίζει ἡ ἤσυχος συνειδήσις.

— Μισῶ, καὶ μισῶ τὴν κακίαν τῶν κακῶν, οἰκτείρω ὅμως τούτους, οὐχὶ δὲ καὶ μισῶ.

Συκοφαντούμενος καὶ διωκόμενος ἐνόησα τὸ ὕψος καὶ τὸ παρήγορον τῶν θείων λόγων τοῦ Κυρίου μου· *«Μακάριοι ὅταν ὀνειδίωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶρ πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ»*.

Πολὺς ὁ πόνος διὰ τὴν συκοφαντίαν καὶ τὸν διωγμὸν, ἀλλὰ καὶ ἡ πικρία τούτων γλυκύθυμός ἐστιν. Οὕτω καὶ τὰ πικρὰ φάρμακα θεραπεύουσι τὴν νόσον.

Ὡς αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι δίδουσι τὸν λόγον τῆς τῶν πικρῶν φαρμάκων ἐπὶ τοῦ νοσοῦντος σώματος ἐνεργείας, οὕτως ἡ εὐσέβεια φι-

λοσοφοῦσα ἐξηγεῖ τὴν ἀπὸ τῶν ἀτυχημάτων προσγιγνομένην τῇ ψυχῇ ὠφέλειαν.

Ἐν κακῇ καὶ διεφθαρμένῃ πολιτείᾳ τοὺς χρηστοὺς ὡς ἀχρήστους λογιζονται. Οἴμοι! ἄχρηστος ἐγὼ ἀκμαίας ἔτι ἔχων τὰς δυνάμεις! Ἄχρηστος τῇ πατρίδι νῦν μάλιστα ὅτε, γνωστὸς ἐν Εὐρώπῃ ὢν, καὶ συναδέλφους ἐν ταῖς εἰσποιησάσαις με ἀκαδημαίαις ἔχων τοὺς ἐπισημοτάτους τῶν ἰθυόντων τὰς τύχας τῶν ἐσπερίων ἐθνῶν, ἠδυναμένη ἀποτελεσματικῶς ὑπηρετῆσαι τῇ πατρίδι. Ἄχρηστος νῦν, ὅτε μεγάλα τῆς Ἑλλάδος συμφέροντα ἀπαιτοῦσιν ἐνέργειαν δραστηρίαν καὶ λόγον πολιτικὸν πείθοντα. Οἴμοι! Ἡ ἐμὴ θέσις . . οἰκτρὰ καὶ ὁμοία υἱῷ ἀλύσει προσδεδεμένῳ εἰς στήλην, ὀρῶντι δὲ τὴν μητέρα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὑβριζομένην καὶ μὴ δυναμένῳ βοηθῆσαι αὐτῇ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΣΑΡΙΠΟΛΟΣ

Πανεμοιότυπον ὑπογραφῆς αὐτοῦ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΜΟΥ

Ζηλεύω ὅταν θεὸς νὰ ἰδῶ κορμὶ κυπαρισσένιο,
μαλλιά, ὡς σὺ ἐλόμαυρα, ἢ στόμα κερασένιο,
'σὰν 'δῶ καὶ ἄλλης μάγουλα 'σ τῇ γλύκα βουτηγμένα,
ἢ μάτια νυχτοκάμωτα, ἢ στήθια ἀφροπλασμένα,
καὶ μιὰ εἶν' ἢ λαχτάρα μου, μονάχα νὰ 'μποροῦσα
ὄλαις αὐταῖς ταῖς ἐμμορφιαῖς σὲ μιὰ στιγμή νὰ σβοῦσα,
γιατὶ δὲν θέλω, ἀγάπη μου, 'σ αὐτὸν τὸν κόσμον ἄλλη
νᾶχῃ τὴν ἴδια ὄψι σου καὶ τὰ δικά σου κάλλη.

Ζηλεύω 'σὰν θὰ ἰδῶ κάμμιὰ 'σ τῇ στράτα μου νὰ δίνη
'σ τὸν κουρελιάρη ζήτουλα τοῦ θρόμου ἐλεημοσύνη
'σὰν 'δῶ καὶ ἄλλη νὰ πονῇ 'σ τὰ βάσανα τὰ ξένα,
καὶ ἐκείνη νὰ προσεύχεται καὶ ν' ἀγαπᾷ ὡς 'σένα,